

סימן קפד

א. וסתות דאורייתא או דרבנן?

גמרא (נדה טז, א) :

בעו מיניה מרב נחמן: וסתות דאורייתא או דרבנן? ...איתמר; אשה שיש לה וסת, והגיע שעת וסתה ולא בדקה, ולבסוף בדקה, אמר רב: בדקה ומצאת טמאה - טמאה, טהורה - טהורה. ושמאל אמר: אפילו בדקה ומצאת טהורה - נמי טמאה, מפני שאורח בזמנו בא... ר"נ בר יצחק אמר: בוסתות גופייהו קמיפלגי, דמ"ס - וסתות דאורייתא, ומר סבר - וסתות דרבנן. אמר רב ששת: כתנאי, ר' אליעזר אומר טמאה נדה, ורבי יהושע אומר תבדק. והני תנאי כי הני תנאי; דתנאי, רבי מאיר אומר: טמאה נדה, וחכ"א: תבדק.

פירוש: אותה בדיקה שצריכה אשה לבדוק סמוך לוסתה, האם חיובה הוא מדאורייתא או מדרבנן?

נפק"מ: אם הגיע זמן וסתה ולא בדקה, ליוצא לדרך, פרישה משאר קריבות, ספיקות, וכו'.

למ"ד וסד"א - מכיון שלא בדקה עצמה, אמרינן 'אורח (דם הוסת) בזמנו בא' וכנראה נפל לארץ, ומחזיקין אותה טמאה. ואע"פ שבדקה עצמה אח"כ ומצאה טהורה, היא טמאה.

למ"ד וסד"ר - מכיון שחיוב הבדיקה הוא מדרבנן, אם שכחה לבדוק ובדקה אח"כ - אם מצאה עצמה טמאה - טמאה, מצאה טהורה - טהורה.

פסקו **התוס', רמב"ם** (פ"ח, הי"ד), **רשב"א, ראב"ד, רא"ה ושא"ר** - וסתות דרבנן. וכ"פ **הש"ך** (סק"ה), כיון דקיי"ל כרב באיסורי, ובמחלוקת ר"מ וחכמים - הלכה כחכמים, וכן במחלוקת ר"א ור"י - הלכה כר"י.

אמנם, דעת **הרא"ם** - וסתות דאורייתא, דחיישינן לר' זירא בגמרא (שהעמיד את מחלוקת רב ושמאל בוסתות דאורייתא).

אך קשה איך אומרים שוסתות דרבנן, הרי קיי"ל דחזקה אורח בזמנו בא, והרי חזקה היא דאורייתא?

א. חו"ד (סו"ס קפ"ג) - חזקת אורח בזמנו בא אינה חזקה מעלייתא, **שכן היא עשויה להשתנות לימי זקנתה**, שאז דמיה מתמעטים ווסתה משתנה (עד שהוא מפסיק). **ערוה"ש** דחה הסבר זה (סק"ג), שאין דברי החו"ד מספיקים אלא לנשים הסמוכות לזקנתן ולא לצעירות, שאדרבה וסתן קבוע (יש שרצו לדחות את ערוה"ש, שגם כשהיא צעירה היא יכולה להתעבר, וא"כ זו חזקה שעשויה להשתנות).

ב. נוב"י (מובא ב**פת"ש** סק"ג) - הסביר דהא דאמרינן וסתות דרבנן, היינו לענין שאם עבר זמן וסתה לא אמרינן שכבר ראתה, שהרי כנגד חזקת אורח בזמנו בא **יש לנו חזקת טהרה**. אבל לענין פרישה סמוך לוסת אומרים שוסתות דאורייתא (עיי' לקמן). כבר הקשו על זה האחרונים, שאין להעמיד חזקת טהרה נגד חזקת אורח בזמנו בא, שאין לך חזקה העשויה להשתנות יותר מזה.

ג. פרדס רימונים - חזקה זו אינה מספקת לדחות חזקת טהרה, שכן חזקת הוסת גם כן עשויה להשתנות ע"י מקרים שונים, כגון: אכילה, קפיצה, גיל, וכיו"ב. לכן א"א לומר שתהא זו חזקה דאורייתא.

ד. ערוה"ש (סק"ד) - הסביר ע"פ החו"ד (סק"א) דאין כאן שום חשש דאורייתא, **כיון שלא הרגישה ביציאת הדם**, ומן התורה אינה מטמאה בלא הרגשה.

ה. שו"ת בנין עולם - חזקה אורח בזמנו בא אינה חזקה גמורה, דסתם נשים **רוב הימים טהורות הן, וקיי"ל רובא עדיף מחזקה** (ואפילו אשה שאין רוב ימיה טהורים, כיון שרוב נשים אינם כך, כל זמן שלא ראתה אמרינן מסתמא היא כשאר נשים).

ב. פרישה סמוך לוסת - דאורייתא או דרבנן?

גמרא (נדה סג, ב, שבעות יח, ב): "והתניא: 'והזרתם את בני ישראל מטומאתם', מכאן א"ר ירמיה: אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן. וכמה? אמר רבא: עונה. מאי לאו - עונה אחריתי? לא, אותה עונה."

ופירש **רש"י**: **והזרתם את בני ישראל** - וסמך ליה 'והדוה בנדתה'. **עונה אחריתי** - דאם וסתה ביום - אסורה כל היום וכל הלילה שלפניו, ורבי יהודה לא אסר אלא עונת וסתה.

סימן קפד, עמוד 2

דעת השאלות, ר"ן (בשבעות), ראב"ד, רשב"א ורמב"ן - פרישה סמוך לוסת הוא מדרבנן. דהא קיי"ל - וסתות דרבנן, והפסוק של "והזרתם..." הוא אסמכתא בעלמא.

התוס' (יבמות סב, ב) וסה"ת - כתבו דפרישה סמוך לוסת היא מדאורייתא. וכ"כ האו"ז ור"ת (פסחים עב, ב).

וכתב הב"י דאפשר דמדאורייתא שכתבו זה לאו דוקא, אלא לומר שיש לה סמך מדאורייתא.

השו"ע כתב (סעי' ב): "בשעת וסתה צריך לפרוש ממנה עונה אחת...". וכתב הש"ך (סק"ה) דפרישה זו - היינו מדרבנן.

א. ואולם, הנוב"י (מובא בפת"ש סק"ג) כתב שמה שאמרו וסתות דרבנן, היינו דוקא לאחר שעבר זמן וסתה, שלא אמרינן שכבר ראתה, שכנגד חזקת אבז"ב יש לה חזקת טהרה. אבל לענין לפרוש סמוך לוסתה - הוא מן התורה, שחיישינן שמא תראה. ולא שייך לאוקמא בחזקת טהרה, דאטו לעולם לא תראה?! (ודומה למה שכתבו בגיטין (כח, א): 'שמא מת כבר - לא חיישינן. שמא ימות - חיישינן).

[בערוה"ש (סק"ו) הקשה עליו שאין להשוות 'שמא תראה' ל'שמא ימות' - שכן סוף אדם בהכרח למות. משא"כ הכא, אין הכרח, דאולי יעצרו דמיה לגמרי, או שמא תתעבר, או שמא כבר התעברה].

ב. הרא"ה (מובא בפת"ש סק"ג) כתב, שאמנם וסתות דרבנן, אבל לגבי פרישה סמוך לוסת הוא מחלק: מהנץ (במקרה שעונתה ביום) ועד שעת הוסת - הפרישה היא מדרבנן (שמא ע"י חום התשמיש יקדים האורח).

משעת הוסת ואילך - הפרישה היא מדאורייתא, מהפסוק "והזרתם" (שמא תראה עתה מחמת חום התשמיש, כיון שכבר הגיע הרגע שהיתה ראויה לראות). וכן פסק החת"ס. [הרשב"א חלק עליו. וכן הקשה עליו בערוה"ש (סק"א) איך יתכן שאחר הוסת יהיה חמור יותר מקודם שעת הוסת?].

ג. הרמב"ן (מובא בחי' הריטב"א שבועות יח, ב) כתב, שאכן התורה חייבה לפרוש סמוך לוסת, וסמוך לוסת הוא - סמוך ממש לוסת, דהיינו כחצי שעה הסמוך לו. ומשמע מדבריו שבאותה חצי שעה אסור לכו"ע מדאורייתא (גם לסוברים וסתות דרבנן). וכן הא דשרינן ליוצא לדרך לפקוד את אשתו בעונת וסתה - היינו כל העונה חוץ מהחצי שעה הסמוכה לוסת.

להלכה, כאמור פסק הש"ך שהפרישה סמוך לוסת היא מדרבנן. וכן משמע מהשו"ע (סעי' ד) היכא שרגילה לראות מנץ החמה, שאינו צריך לפרוש מהלילה. ומשמע דשרי אפילו סמוך מאד לנץ. וכ"פ ערוה"ש, טה"ב ובבדה"ש.

נ"מ בזה לענין יוצא לדרך, האם רשאי לפקוד את אשתו בתשמיש סמוך לוסתה (ועיי' לקמן סעי' י).

ג. כמה זמן סמוך לוסת צריך לפרוש? (סעי' ב)

משנה (נדה סג, ב): "רבי יוסי אומר: אף ימים ושעות וסתות; היתה למודה להיות רואה עם הנץ החמה - אינה אסורה אלא עם הנץ החמה. רבי יהודה אומר: כל היום שלה".

ופירש"י: "כל היום שלה - מותרת לשמש משעבר הנץ החמה ולא ראתה. אבל כל הלילה שלפני הנץ החמה של וסתה - אסורה לשמש

גמרא: "אמר רבא: הלכה כרבי יהודה. ומי אמר רבא הכי? והתניא: "והזרתם את בני ישראל מטומאתם"? מכאן א"ר ירמיה: אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן. וכמה? אמר רבא: עונה. מאי לאו - עונה אחרית? לא, אותה עונה".

ופירש"י: "עונה אחריתי - דאם וסתה ביום אסורה כל היום וכל הלילה שלפניו, ורבי יהודה לא אסר אלא עונת וסתה".

א. כתב האו"ז - צריך לפרוש מאשתו סמוך לוסתה כ"ד שעות. דהיינו שתי עונות - העונה של הוסת והעונה שלפני.

כתב הב"י שדעת הפוסקים שצריכה לפרוש רק באותה עונה. וכבר כתב האגור שדברי האו"ז הם חומרא יתירה.

כתב הב"ח שאע"פ שההלכה כפוסקים, ראוי לנהוג ולהחמיר כאו"ז.

סימן קפד, עמוד 3

ב. כתב הגה"מ בשם אביאסף (ראבי"ה): "וכמה עונה? יום או לילה ביומי ניסן ותשרי. וחצי יום וחצי לילה ביומי תמוז וטבת". כתב הב"י, שנראה שטעמו הוא ששיעור עונה הוא י"ב שעות שוות. ומכיון שבתמוז ובטבת היום והלילה קצרים יותר וארוכים יותר - יש לחשב ע"פ י"ב שעות.

וכתב הב"י: "ומ"מ נראה לי שאין לחוש לכך, מאחר שהפוסקים לא הזכירוהו. וגם לישראל דגמרא משמע דלא קפיד, אלא על היום או על הלילה, לא על שעות".

להלכה - כתב השו"ע: "בשעת וסתה, צריך לפרוש ממנה עונה אחת... אם הוא ביום, פורש ממנה אותו היום כולו, אפילו אם הוסת בסופו, ומותר מיד בלילה שלאחריו. וכן אם הוא בתחלתו, פורש כל היום ומותר כל הלילה שלפניו. וכן הדין אם הוא בלילה, פורש כל הלילה ומותר ביום שלפניו ולאחריו...".

א. כתב הש"ך (סק"ז) שמה שכתב האו"י שצריך לפרוש גם בעונה שקודם הוסת - מיירי באשה שאין לה שעה קבועה ביום שבו היא רואה (פעמים רואה בתחילת היום ופעמים בסופו). אבל אה"י, אם יש לה שעה קבועה שבה היא רואה - אין צריך לפרוש אלא באותה עונה. ונשים דיין שאין להם שעה קבועה - צריכות לפרוש גם בעונה שלפני עונת הוסת (עיין בנקה"כ שהאריך בזה).

הט"ז, חו"ד, סד"ט, ועק"א ושאר אחרונים - דחו את הש"ך ופסקו שאינה צריכה לפרוש אלא באותה עונה של הראיה. וכ"פ טה"ב וערוה"ש.

בבדה"ש (סק"יז) מובא שהקישו"ע החמיר כדעת האו"י, וסיים: "אמנם גם המקל יש לו על מה לסמוך, בפרט כשיש איזה צורך בזה. וכ"ז לענין תשמיש, אבל בחיבוק ונישוק נראה ודאי שיש להקל לעונה של הוסת".

ב. הט"ז (סק"יב) דחה את שיטת האביאסף מסברא, שכן אין אפשרות לחשב י"ב שעות. אם תחשב י"ב שעות שלפני שעת הוסת, או של אחרי שעת הוסת - אין פה פרישה של יום או לילה שלמים (שכן חלק מהיום, בתחילתו או בסופו, היא מותרת). ואם תחשב שש שעות לפני ושש שעות אחרי - האפשרות שתפרוש יום שלם היא רק אם הראיה היא בדיוק באמצע היום (אבל אם הוסת בתחילת היום - תמצא שהיא מותרת בסוף היום). לכן, אין לתלות דין פרישה בשעות אלא לפי ימים.

הש"ך בנקה"כ הסביר שאה"י - לא משנה מתי חלה הראיה, אלא משלימים על היום בתחילתו ובסופו. כגון בחורף - אם היום תשע שעות - מוסיפים שעה וחצי לפניו ולאחריו.

להלכה - הש"ך, ב"ח, מעדני מלך, ראב"ן וחת"ס (סי' קעט) - כתבו להחמיר כאביאסף. הט"ז, תוהשל"מ (סק"י), גר"ז ושאר אחרונים - פסקו שאין להחמיר, שכן חוש הוסתות תלויים במהלך החמה ולא במספר שעות. וכ"פ בבדה"ש (סקט"ו), פת"ש (סק"יז) ובטה"ב.

ד. פרישה ממה?

כתב הרשב"א, ראב"ד ורמב"ן דאין הפרישה סמוך לוסת אלא מתשמיש, אבל בשאר כל קורבות - מותר (מפני שוסתות דרבנן). וכן דעת רוב הראשונים.

דעת תרוה"ד לאסור כל קירבה, כגון חיבוק ונישוק (חו"נ), והפרישות שהתירו ביוצא לדרך היינו דוקא כגון מזיגת הכוס וכיו"ב.

לדעת ר"ת - היא אסורה בכל הקרובות כאשה נדה.

השו"ע (סעי' ב) פסק כרוב הראשונים שצריך לפרוש רק מתשמיש. וכ"פ הרמ"א (סעי' ז).

הט"ז (סק"ג) כתב שחו"נ אסור מן הדין, ודחה אותו בתוהשל"מ (סק"ד).

ובפת"ש (סק"ה) הביא בשם תשובות הרדב"ז שפסק שחו"נ מותרים, ואין לחדש חומרות חדשות על ישראל, והלואי שישמרו מה שמוטל עליהם.

הש"ך (סק"ו) הביא את הב"ח והרמ"א בסעי' י', שפסקו שהחמיר בחו"נ - תע"ב. וכ"כ הגר"ז וטה"ב (עמ' סז).

ובטה"ב (עמ' ס) כתב דמ"מ לא ישן עימה במיטה אחת באותה עונה, פן תראה באמצע השינה, ולא תרגיש עד הבוקר, ונמצא ישן עמה בהיותה נדה.

ה. מהו יום ולילה לענין עונה?

כתב החו"ד (סק"ה) שאמנם בד"כ היום והלילה מחושבים מעמוד השחר עד צה"כ, אך לענין וסת העונה: יום - מהנץ החמה ועד השקיעה, והלילה - מהשקיעה ועד הנץ. הטעם בזה, מכיון שענין הוסת תלוי בהילוך החמה, והנץ החמה גורם הראיה.

כתב הראב"ד (בב"י בסוף הסי') מה שאמרו שאותה עונה אסורה, זה דוקא בוסת הימים. אך בוסת הגוף - אסורה רק בשעת הוסת, ולפני כן מותרת אפילו בלא בדיקה (והקשה הב"ח, שבסי' קפט כתב הרא"ש בשם הראב"ד שגם בוסת הגוף צריכה לפרוש מבעלה כל העונה!).

ו. בדיקה בשעת הוסת (סעיף ט')

גמרא (טז, א): "איתמר: אשה שיש לה וסת, והגיע שעת וסתה ולא בדקה, ולבסוף בדקה, אמר רב: בדקה ומצאת טמאה - טמאה, טהורה - טהורה. ושמאל אמר: אפילו בדקה ומצאת טהורה - נמי טמאה, מפני שאורח בזמנו בא... אמר רב ששת: כתנאי, ר' אליעזר אומר טמאה נדה, ורבי יהושע אומר תבדק. והני תנאי כי הני תנאי; דתנאי, רבי מאיר אומר: טמאה נדה, וחכ"א: תבדק".

כתבו הרשב"א, תוס', ראב"ד, רמב"ן וטור - דלכתחילה צריכה לבדוק בשעת הוסת. אם עברה ולא בדקה - צריכה לבדוק עצמה. ואם בדקה ומצאה טהורה - טהורה (כרב במחלוקת רב ושמאל, כיון דפסקינן דוסתות דרבנן).

הר"ן כתב בשם הרי"ף והרמב"ם - דאמנם לכתחילה צריכה לבדוק עצמה בשעת הוסת, אבל אם עברה ולא בדקה וגם לא הרגישה - טהורה בלא בדיקה.

השו"ע הביא את דעת הר"ן בסתם ודעת שא"ר כ"א. אולם, בסי' קפט, דסתם שם כשא"ר: "דאע"פ שעברה עונתה ולא הרגישה - אסורה לשמש עד שתבדוק ותמצא טהורה". וכ"פ הרמ"א אצלינו.

אמנם, בב"י מובאת דעת הרא"ם, שרק אם בדקה את עצמה מיד לאחר וסתה תוך שיעור וסתה - טהורה. אבל אם אחרה ולא בדקה תוך הזמן, אע"פ שאחר כך בדקה עצמה ומצאה טהורה - טמאה, כיון דסמכו עליהם כאילו הם דאורייתא, דחזקה אורח בזמנו בא. אך הב"י כתב שאין נראה כן מדברי כל הפוסקים, ואפילו אם אחרה כמה זמן אחר הוסת, כיון שבדקה ומצאה טהורה - טהורה.

הש"ך (סקכ"ג) כתב בשם הב"ח שיש להחמיר כרא"ם. וכ"כ סה"ת והגהות שע"ד בשם הסמ"ק. אך ה"ט"ז (סקי"ב) והפת"ש (סקי"ט) פסקו כרוב הפוסקים, דאפילו אם בדקה אחר זמן - אם מצאה טהורה - טהורה (ולא אומרים שמא נפל לארץ בזמן הוסת).

אם אין לה וסת קבוע

כתב הרשב"א - שאם אין לה וסת קבוע, אע"פ שלא בדקה בשעת וסתה - טהורה ואינה צריכה בדיקה, דכל שלא הרגישה בדם בשעת וסתה, אע"פ שלא בדקה הרי היא בחזקת טהורה. וכ"ז אם עדיין לא עברה עונה בינונית (דהיינו ל' יום). אבל אם עברה עונה בינונית - אסורה עד שתבדוק ותמצא טהורה, כיון שעונה בינונית דינה כוסת קבוע.

השו"ע (בסעי' ט), כשהביא דעת הי"א, כתב: "וי"א שאסורה עד שתבדוק אם יש לה וסת קבוע, או שהוא יום ל', אע"פ שאינו קבוע". משמע שפסק כרשב"א. וכ"כ בט"ז (סקי"ג) ובבאה"ט (סקי"א).

דרך הבדיקה בשעת הוסת

כתב בחו"ד (חידושים כ"ג, ומובא בפתי"ש סקי"ז) שאם יש לה שעה קבועה ביום הוסת - צריכה בדיקה רק באותה שעה. ואם אין לה שעה קבועה - צריכה לבדוק במוך דחוק משך כל אותה עונה.

ובאגרו"מ (יו"ד ח"ג, מה) כתב להקל בזה, שאינה צריכה מוך דחוק, אלא תלבש תחתון לבן כל היום, ורק בסוף היום (ואפילו בלילה) תבדוק עצמה בחורים וסדקים. וכן העלה להקל בט"ה"ב (עמ' קכז).

אם בדקה עצמה בשעת הוסת - ואבד העד

כתב החו"ד (ביאורים סק"א) ומובא בפת"ש (סק"ח) שאם בדקה עצמה ואבד העד - אסורה, דשוב ליכא ראייה מהא דלא הרגישה, שאולי הרגישה וסברה שזוהי הרגשת העד. וסיים בצ"ע.

ובפת"ש (סק"ח) הוסיף שאף אם בשעת הוסת הטילה מי רגלים, ג"כ לא מהני בדיקה אח"כ, שאולי הרגישה וסברה שזהו הרגשת מי רגלים.

ועיין בטה"ב (עמ' קכט, ח"א) שהביא רשימת אחרונים שחלקו על הפת"ש (ערוה"ש - שאין דרך דם המקור לבוא עם מי רגלים. ועוד, היתכן עונה שלימה ולא תוציא מי רגלים:!). לכן, אם אבד העד, כתב שתבדוק עצמה שנית, ואם נמצאה טהורה - טהורה. וכ"פ בבדה"ש (סק"ה).

ז. היוצא לדרך סמוך לוסתה (סעיף י')

גמרא (יבמות סב, ב): "ואמר ריב"ל: חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך... א"ר יוסף: לא נצרכה אלא סמוך לוסתה. וכמה? אמר רבה: עונה. והני מילי לדבר הרשות, אבל לדבר מצוה - מיטרידי".

ופירש"י: "אע"ג דאמור רבנן (שבועות יח, ב) חייב אדם לפרוש מאשתו סמוך לוסתה וכו' ואפ"ה כשיוצא לדרך יפקדנה... וה"מ דחייב לפקדה כי אזל לדבר הרשות. אבל לדבר מצוה לא, משום דטריד במצוה, אי נמי מיטריד בתשמיש ויבטל ממצוה".

וכתבו רש"י, ראב"ד ורשב"א - שפקדה אפילו בתשמיש, כיון דקיי"ל וסתות דרבנן, ובמקום מצוה לא גזרו.

דעת ר"ת - שפקדה זו אינה תשמיש, אלא דברי ריצוי - שידבר על ליבה (כיון שפרישה סמוך לוסת - דאורייתא).

הסמ"ג גם התיר תשמיש, אולם סיים "והמחמיר תע"ב".

השו"ע כתב: "הרוצה לצאת לדרך צריך לפקוד אשתו, אפילו סמוך לוסתה".

והוסיף הרמ"א: "ואפילו בתשמיש שרי. ומ"מ המחמיר שלא לפקדה רק בדברי ריצוי - תע"ב". וכתב עוד: "ואם הולך לדבר מצוה אין צריך לפקוד אשתו. וי"א אם אדם רוצה לילך לדרך ואשתו נדה, ותטבול תוך עונה אחת - צריך להמתין".

הש"ך (סק"ז) כתב: אמנם בסתם פרישה סמוך לוסת פסקנו שהמחמיר בחו"נ תע"ב, הכא ביוצא לדרך, אין להחמיר כלל בחו"נ (והטעם, כיון שיי"א שאפילו תשמיש שרי, ואפילו מצוה איכא).

ובתהש"ל (סק"ט) הקשה בשם **המהרש"ל** - איך שייך לומר המחמיר תע"ב? הרי קיי"ל שחייב לפקוד את אשתו בשעה שיוצא לדרך. אדרבה, זה נקרא חומר, מי שמדקדק לקיים מצוה כהלכתה! לכן הסביר, שהמחמיר על עצמו, ומונע מליכך בדרך סמוך לוסתה כדי שלא יכניס עצמו לספק - תע"ב. וכתב **התהש"ל**: "והנכון, נ"ל, לנהוג היכא דאפשר כמהרש"ל, דאז יוצא לכל הדעות".

היוצא לדרך - האם מותר לפקדה בתשמיש גם בשעת וסתה ממש או רק בעונה הסמוכה לוסת?

ריטב"א בשם הרמב"ן - חצי שעה סמוך לוסת - חובת הפרישה היא מדאורייתא.

רשב"א וראב"ד - אפילו בשעת וסתה ממש הוא מדרבנן.

הטור באבן העזר (סוסי"ה) פסק שצריך לפקוד את אשתו כשיוצא לדרך, אפילו בשעת הוסת. והאחרונים הוכיחו שכן דעת **מרן**.

אמנם, **החו"ד** כתב שבשעת הוסת ממש אסור. וכ"כ **הנוב"י**, **החת"ס** ו**השאלת יעב"ץ** (מובא בפת"ש סק"ב).

ובפרדס רימונים כתב שאם התחילו לאשה מיחוישים שרגילים להיות לה בשעת וסתה - אסורה גם ליוצא לדרך.

ובטה"ב הכריע להקל אף בשעת וסתה ממש. ונשים בדורנו שאין להם שעה קבועה - מותרות כל היום ליוצא לדרך. והוסיף שיש לחוש להחמיר כדברי **הפרדס רימונים**.

אמנם, **בבדה"ש** (סק"א) כתב להחמיר כחו"ד, ולכן נשי דידן שאין להם שעה קבועה ביום, אינה מותרת אלא בעונה לפני עונת הוסת.

מהו שיעור היציאה לדרך?

כתב **בפת"ש** (סק"ד) בשם **שו"ת תשובה מאהבה** ששיעור הדרך הוא י"ב מיל.

ובספר **תורת חיים סופר** כתב שהשיעור הוא באופן שלא יספיק לשוב לביתו כשתגיע לעונה שחייב בה, ולכן חייב לפוקדה טרם שיצא. אבל אם קיים העונה שחייב בה, א"צ לפוקדה בתשמיש. וכן הכריע למעשה **בטה"ב**.

היוצא לדרך לדבר מצוה - מהו דבר מצוה?

כתב **הב"ח** - שדבר הרשות הוא משא ומתן, ודבר מצוה הוא פדיון שבויים, וכדו'.
הרמ"א (או"ח סי' רמה) כתב שהיוצא לסחורה חשיב מצוה. אולם, כבר העירו האחרונים דשאני הכא, דעיקר הטעם כדי שיהיה זריז ולא יתבטל מן המצוה, וזה לא שייך כשהולך למשא ומתן. לכן יהיה חייב לפוקדה אף לדעת הרמ"א. וכ"פ **בטה"ב**.

ח. דין הבא מן הדרך (סעיף י"א)

משנה (נדה טו, א): "כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן. הבאין מן הדרך - נשיהן להן בחזקת טהרה".

א. גמרא: "אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה: והוא שבא ומצאה בתוך ימי עונתה".
ופירש"י: "בתוך ימי עונתה - ל' יום לראייה. אבל לאחר ל' בעיא בדיקה הואיל וסתם נשים חזיין לסוף עונה".

ב. "... רבה בר בר חנה אמר: אפילו הגיע שעת וסתה - נמי מותרת, קסבר: וסתות דרבנן".
וכתב **הרשב"א**: דוקא בששהה עד כדי שתוכל לספור ולטבול. אבל אם לא שהה - הרי היא בחזקת טומאה, עד שתאמר לו טהורה אני (דאע"ג דקיי"ל וסתות דרבנן, אסור משום שרוב הפעמים אורח בזמנו בא).

יוצא מכאן:

א. בתוך ל' לוסתה - כל הנשים בחזקת טהרה, לכן בא עליה בלי לשאולה.

ב. לאחר ל' לוסתה - בעי בדיקה, וצריך לשאולה לפני שבא עליה.

ג. לאחר ל' ושהה זמן כדי שתוכל לטבול - בא עליה ולא צריך לשאול.

ג. וכתב **הטור** (ע"פ הגמ') דדין זה הוא בין בגדולה ובין בקטנה המתביישת לטבול ללא תביעה (ב"י).

ד. כתב **הרשב"א**, הא דאמרינן שלאחר ל' ללא שהייה צריך לשאול - דוקא כשיש לה וסת ימים בלבד. אך אם יש לה וסת ימים ומעשה, כיון שתלוי גם במעשה - לא צריך לשאול, דאימור 'לא קפצה ולא ראתה'. ומ"מ צריך לחוש לעו"ב. וכ"פ **השו"ע** (סעי' י"ב).

והסביר **הש"ך** (סקל"ד) דהא דאמרינן 'שצריך לחוש לעו"ב' - שאסור לבוא עליה לאחר עו"ב עד שישאלנה, או ששהתה שיעור שתוכל לספור ולטבול.

רבב"ח - אפילו הגיע עת וסתה - מותרת, דוסתות דרבנן.

ר' יוחנן - בעלה מחשב ימי וסתה ובא עליה.

תוס' - בפירוש רבב"ח - מדובר בשהה עד כדי שתוכל לספור ולטבול.

ראב"ד - " " - כפשוטו, אפילו הגיע עת וסתה - מותרת כי וסתות דרבנן. אבל הלכה כר' יוחנן שצריך לחשב ימי וסתה (כתוס' בדעת רבב"ח).

רמב"ם - " " - כפשוטו, אפילו הגיע עת וסתה, מותרת כי וסתות דרבנן (בתנאי שעזב אותה בטהרה).

ט. דין אשה שמשנית וסתה - וסת הרמ"א (רמ"א סעי' ב') ודין וסת חצי קבוע

כתב **הרמ"א**: "ואשה שמשנית וסתה להקדים ב' או ג' ימים, או לאחר כשמגיע זמן וסתה, צריך לפרוש ממנה ב' או ג' ימים קודם או אחריו (הגמ"י פ"א דהל' איסוי"ב). וע"ל סי' קפט".

ונחלקו האחרונים בפירוש דברי הרמ"א:

ש"ך (סי' קפט, סקל"ט) - אשה שיש וסת קבוע ושינתה וראתה ביום אחר (כגון הקדימה ב' או ג' ימים) - צריכה לחוש ליום השינוי וכן ליום הקבוע לה (**בחו"ד** הקשה על הש"ך, שדבריו

סימן קפד, עמוד 7

תמוהים, שהרי דין זה מפורש בש"ס, ומבואר בסי' קפט, ולא היה לו לרמ"א לכתוב דין זה בשם ההגמ"י.

נוב"י (בפתי"ש סק"ח) - הרמ"א מדבר על וסת חצי קבוע - פירוש, שאשה זו רואה באופן קבוע באחד מג' ימים הללו, אולם בגוף ג' ימים אלו אין לה זמן קבוע. וכיון דחיישינן שמא תראה באחד מהימים - צריכה לפרוש מכולן (והקשה החו"ד - דא"כ אשה שאין לה וסת קבוע לכי יום, צריכה לחשוש לכל הכי יום, ואין הדעת סובלת זאת! ובעקבות קושיא זו, יש שפרשו דבוסת חצי קבוע חוששת עד ג' ימים. וי"א עד ד' ימים, וי"א עד ה' ימים, ודעת המהרי"ל דחוששת עד ז' ימים (עיי' פתחי מגדים פרק כד, סעי' טו). ואם רואה ביותר מקבוצת הימים הללו - כל אחד לפי שיטתו - אינה חוששת רק כדן וסת שאינו קבוע).

חו"ד - מדובר באשה שיש לה וסת קבוע, כגון ג' לחודש, ועכשיו הקדימה וראתה ג' פעמים בבי' לחודש, וחזרה וראתה ג' פעמים בא', ב' וג' לחודש - שחוששת לשלושתן (דהימים שהיו בתחילת הוסת, אף שהם עונה באמצע וסת, לא אבדו מעלתן). וכן במשנית לאחר - כגון שהיה לה וסת בא' לחודש, ואח"כ ראתה ב' פעמים בב' לחודש (שלא נעקר הוסת של א' לחודש עדיין), ובפעם הג' ראתה בא' וב' לחודש (שאו נקבעו שתי הוסתות, שב' בחודש ג"כ הוקבע כיון שבב' פעמים הראשונות הוחזק ממעין סתום). אח"כ ראתה ב' פעמים רק בג' לחודש, ובפעם השלישית ראתה בא', ב' וג' לחודש - דאז הוקבע שלושתם (ועיי' סי' קפט, לב). וכיון שמשנית וסתה, פעמים מקדמת ופעמים מאחרת, חיישינן שמא הוא באופן ששלושתן הוקבעו, ומשום הכי חוששת לשלושתן.

בדה"ש (סק"כ) כתב שיותר טוב להחמיר כדעה השניה. אך המקל כדעה א' - יש על מי לסמוך. ולכל הדיעות צריכה בדיקה לפני תשמיש בימים הללו (כרו"פ).

י. רגילה לראות בדיוק בנץ החמה - מתי צריכה לפרוש? (סעיף ד')

יש מחמירים לאוסרה ביום ובלילה, ויש מקילים לאוסרה ביום בלבד (שהוא ודאי בימי נדתה).
ראב"ד ורא"ש - הכריעו כמקילים (כיון דקיי"ל וסתות דרבנן, הלכך הוה ליה ספקא דרבנן לקולא (ספק יום ספק לילה), ולא חיישינן אלא ליום שהוא ודאי בימי נדתה). וכ"פ השו"ע.
הב"ח (הביאו הש"ך בסק"ד) כתב שראוי להחמיר מכח ספק, לאסור ביום ובלילה. וכתב הש"ך דה"ה אם רגילה לראות בדיוק בשקיעה.

(תוהשל"מ (סק"ב) כתב ג"כ להחמיר, והוסיף **שבבעה"נ** שלפניו (דפוס ונציה) פוסק גם הראב"ד להחמיר. אולם, **ברז"ה** (סלע המחלוקת עמ' קמב, הערה 34) כתב, שהראב"ד בהגהתו חזר בו ממה שכתב בדבריו הראשונים להחמיר. והנוסחה הנכונה היא: "מסתברא לקולא". וכ"פ **הטה"ב** להקל. אולם, **בדה"ש** (סק"א) כתב שראוי להחמיר.)

יא. ראיות ארוכות

א. ראיה מלפני הנץ (בסוף הלילה) עד לאחריו (תחילת היום) (סעי' ה):
דעה א': אסורה במשך שתי העונות (ההיא שעתא כולה שעת וסת היא).
דעה ב' - **רא"ש**: אסורה רק עד הנץ (עונה ראשונה של הוסת).
דעה ג' - **ראב"ד**: אסורה עד סוף הראיה (עונה ראשונה של הוסת + כל משך זמן הראיה).
השו"ע פסק כראב"ד.
וכתב **הש"ך** (סקט"ו) דלפי מה שפסק **כאו"ז** בסעי' ב, צריך לפרוש הכא גם ביום שלפני הלילה שרואה בו, וביום שאחרי הלילה כשיעור הנמשך בו (כ"ד שעות + שיעור הנמשך בו).
והסביר **הט"ז** את פסק מרן (סק"ח) - שכיון שראתה בסוף הלילה, אזלינן בתר תחילת הוסת, ואמרינן שעיקר הוסת בלילה, אלא שנמשך זמן עוד במקצת היום. ע"כ אסורה גם באותו מקצת היום.

ב. וסת שנמשך ב' או ג' ימים (חצי מיום א', כל ב' וג', וחצי מיום ד') (סעי' ו):
רז"ה: אסורה רק עונה ראשונה של הוסת (יום א'). כדעה זו כתבו **הרא"ש**, **רשב"א**, **רוה"פ** ו**שו"ע** ("וכיון שעברה עונה אחת ולא ראתה - מותרת").
רמב"ן וראב"ד: אסורה עונה ראשונה + משך כל הוסת (מיום א' עד אמצע יום ד').

סימן קפד, עמוד 8

דעה ג': אסורה עונה ראשונה + משך כל הוסת + עונה אחרונה (מיום א' עד סוף יום ד').
רמב"ן: כל יום הוא בפני עצמו.

הסביר הב"ח (מובא בש"ך סקט"ז, ובט"ז סק"ט), שזה לא דומה לסעי' ה' שצריכה לפרוש ביום כשיעור הנמשך בו, דהתם רואה ראייה אחת מרובה, ואילו הכא עיקר הראייה הוא בתחילת הוסת, ושאר הימים הם דמים יתרים שהתווספו בה.

הפרישה (מובא בש"ך) הסביר שדוקא בסעי' ה', שההמשך הוא דבר מועט - מצרפים אותו. אבל הכא שזו ראייה ארוכה של ב' או ג' ימים - אין חוששים להם. וכ"כ **הלבוש**.

יב. הגיע שעת וסתה ולא בדקה (סעי' ז'-ח')

א. מעוברת ומניקה (סעי' ז):

מעוברת, משהוכר עוברת, ומניקה עד כ"ד חודש (אפילו מת הולד) - אינה צריכה בדיקה כלל.

ב. היתה במחבוא והגיע שעת וסתה (סעי' ח):

רשב"א - לכתחילה אינה חוששת ואינה צריכה בדיקה (הגמרא משווה בין מחבוא למעוברת לענין סילוק דמים, וא"כ קשה לטור! וביאר הב"י שיש הבדל בכל אופן בין מעוברת למחבוא. מעוברת היא מסולקת דמים לגמרי, ובמחבוא לא לגמרי, שהרי יש נשים שיש להן וסת גם במחבוא. לכן מספיק שמקילים עליה שבדיעבד אם לא בדקה - מותרת).

טור (ע"פ הב"י) - לכתחילה צריכה לחוש ולבדוק, ובדיעבד אם לא בדקה - מותרת.

השו"ע פסק כרשב"א שאינה חוששת כלל לוסת במחבוא - מפני הפחד, ומשמע שמותרת אף לשמש.

(יש לחלק בין פחד כגון מחבוא, שהוא פחד ארוך, שחרדה מסלקת דמים, לבין בהלה פתאומית קצרה, שאדרבה, מביאה דמים, דכתיב: "ותתחלחל המלכה מאד" - מלמד שפירסה נדה).

הרמ"א פסק כטור, שדוקא אם עבר הוסת ולא בדקה ולא הרגישה - טהורה בלא בדיקה, אבל לכתחילה צריכה בדיקה (ואסורה לשמש).

וכתב **הט"ז** (סקי"א) שאסורה לשמש בשעה שהיא במחבוא, שמא בשעת תשמיש יצא הפחד מליבה.

וכתב **החוו"ד** (מובא בפת"ש סקט"ו) דאם ראתה במחבוא - אינו מצטרף לענין קביעת וסת.